

Slovenský cukrovarnický spolek a jeho vplyv na výrobu cukru na Slovensku po roku 1989

SLOVAK ASSOCIATION OF SUGAR PRODUCERS AND ITS INFLUENCE ON SLOVAK SUGAR PRODUCTION AFTER YEAR 1989

Radovan Roba – Slovenský cukrovarnický spolek

Po zmene politicko-ekonomického systému v roku 1989 a po krátkej orientácii počas roka 1990 bolo všetkým subjektom podnikajúcim v oblasti cukru jasné, že nemôžu iba čakať na zmeny v podnikateľskom prostredí zo strany orgánov štátnej správy, ale musia sa tohto procesu aktívne zúčastňovať. V priebehu celého roka 1990 prebiehali konzultácie medzi výrobcami cukru v celom vtedajšom Československu.

Vykryštalizoval sa názor, že je potrebné založiť občianske združenie, ktoré bude na princípe dobrovoľnosti združovať právnické, alebo fyzické osoby zaoberajúce sa spracovaním cukrovej repy a výrobou cukru, majúcich sídlo na území vtedajšieho Československa. Predmetom činnosti tohto združenia bolo presadzovať práva a oprávnené záujmy členov združenia (Spolku), podporovať ich záujmy voči štátnym, verejnoprávnym, alebo iným subjektom, zastupovať členov spolku a presadzovať ich záujmy voči obdobným zahraničným organizáciám s medzinárodnou pôsobnosťou.

Výsledkom týchto úvah a rokovaní, bolo prihlásenie sa slovenských výrobcov cukru dňa 19. 12. 1990, keď na Valnom zhromaždení so stanoviskom riaditeľskej rady slovenských cukrovarov vystúpil Ing. Stanislav Ondrejčka. Oboznámil Valné zhromaždenie s organizáciou cukrovarov na Slovensku a postavením podniku CUKOP, následne odovzdal prihlášku za tento podnik, ktorý reprezentoval slovenské cukrovary. Týmto krokom sa slovenské cukrovary stali súčasťou prvého Československého cukrovarníckeho spolku v novodobej histórii.

V minulosti už na Slovensku pôsobil Slovenský spolek cukrovarníkov, založený v roku 1920 se sídlom v Bratislave na Kempelenovej ulici 14. Zakladajúcich členov bolo desať, t.j. cukrovary Diosek, Oroska, Sereď, Šurany, Trenčianska Teplá, Topoľčany, Tmava, Trebišov, Uhorská Ves, Nitra. Predsedom bol Raoul Kuffner z Dioseku.

Slovenská sekcia Československého cukrovarníckeho spolku zastupovala záujmy slovenských výrobcov cukru až do rozdelenia Československa. Vývoj politickej situácie donútil reagovať slovenských cukrovarníkov založením samostatného spolku cukrovarníkov v roku 1993. Prvým predsedom spolku sa stal Ing. Rudolf Stránsky. V priebehu rokov 1993 až 1998 sa na poste predsedu Slovenského spolku cukrovarníkov vystriedali Ing. Alica Strašíftáková a ing. Švajda.

Zásadné zmeny na slovenskom trhu, ktoré boli dôsledkom plurality v podnikaní, konkurencii, vstupe zahraničného kapitálu, zmien právneho systému, črtajúceho sa členstva v EÚ, potrebou ukončenia anarchie na slovenskom trhu a zavedenia základov cukorného režimu, prinútili zakladateľov slovenského spolku cukrovarníckeho k jeho profesionalizácii. 27. 11. 1997 sa zišlo valné zhromaždenie v Bratislave, ktoré rozhodlo že od 1. 1. 1998 sa upraví názov na Slovenský cukrovarnický spolek, bude mať

stálu kanceláriu a dvoch profesionálne platených pracovníkov. Predsedom predstavenstva sa stal ing. Eduard Šebo.

Ťažiskovou úlohou slovenského cukrovarníckeho spolku sa stalo sprehľadnenie tokov cukru, získavanie informácií o dovozoch a vývozoch s dôrazom na vyrovnanú bilanciu cukru na Slovensku. V roku 1998 sa ukázalo ako nevyhnutné usporiadať vzťahy v rámci colnej únie medzi ČR a SR. Po rokovaniach na rôznych úrovniach sa podarilo uzavrieť medzištátnu dohodu s tým, že vzájomný obchod medzi oboma štátmi bol presne kvantifikovaný.

Pozícia Slovenska voči ostatným krajinám EÚ bola veľmi nevyvážená a takisto nastali problémy na domácom trhu spôsobené výrazným nárastom dovozu cukru z Poľska. Slovenský cukrovarnický spolek hľadal možnosti ako zabrániť neprehľadnej situácii na trhu, pretože na Slovensko sa vyvážali prebytky a cena cukru na domácom trhu štátov vyvážajúcich krajín bola chránená a omnoho vyššia. Slovenský cukrovarnický spolek spracoval rozsiahly dokumentačný materiál, ktorý dokázal že pravidlá WTO, ktorých je Slovensko súčasťou, dovoľujú prijať ochranné opatrenia na dovozy cukru a vyvrátil tak názory skupín štátnych úradníkov, ktorí tvrdili, že takéto opatrenie nie je možné. Ochranné kvóty sa týkali ČR, kde zostala v platnosti dohoda štátov v rámci colnej únie vo výške 3 500 t. Dovoz z Poľska sa nakvótoval vo výške 2 500 t, na rok 2003 bol 5 175 t a na rok 2004 5 850 t. Pre ostatné krajiny platila kvóta 514 t v roku 2002, 591 t v roku 2003 a 669 t v roku 2004. Kvóty platili do vstupu SR do EÚ, t.j. 1. 5. 2004.

Jedným z najvážnejších projektov SCS bola príprava vstupu do EÚ. Precízne a rozsiahle nariadenia bolo treba jednak aplikovať na naše vnútorné podmienky, ako aj nevyhnutnosť zvládnuť klasickú byrokráciu spojenú s cukorným režimom. Najdôležitejšou úlohou bolo počas predvstupových rokovaní obhájiť výšku výrobných kvót pre cukor. Tento cieľ sa podarilo naplniť, keď SR obhájila kvótu vo výške 207 432 t.

Po vstupe Slovenska do EÚ sa zdalo, že cukrovary dosiahnu výraznú stabilizáciu ekonomickej situácie, modernizáciu výroby cukru, zvýšenie spracovateľských kapacít a zníženie počtu spracovateľov. Tento cieľ sa podarilo dosiahnuť keď v kampani 2005/06 Slovensko vyrobilo 264 038 t cukru čo je rekord v histórii Slovenska.

Osobitný zreteľ si zasluhuje spolupráca so Zväzom pestovateľov cukrovej repy na Slovensku (ZPCR). Pestovanie cukrovej repy prechádzalo rovnakými turbulenciami, ako cukrovarnícka výroba a pre nedostatok základnej suroviny hrozila výrazná redukcia výroby cukru. Do roku 2004 sa pestovala cukrová repa na výmere 34 tis. ha. Vzhľadom k výraznému nárastu produkcie cukru z hektára uvedená výmera postačovala pre naplnenie cukorných kvót.

Výrazné zmeny pre cukrovárnický priemysel na Slovensku priniesla reforma cukorného režimu v EÚ, ktorá sa začala v roku 2006. Nevyhnutnosť zníženia výroby cukru v rámci EÚ ponúkla zaujímavú finančnú motiváciu za zníženie resp. zastavenie výroby cukru. V prvej etape sa rozhodol Eastern Sugar Dunajská Streda, že zastaví svoju prevádzku v Dunajskej Stredě, čím Slovensko stratilo výrobnú kvótu vo výške 70 133 t cukru. Zostávajúce cukrovary nakúpili 8 604,5 t dodatočnej kvóty, čím sa na Slovensku stabilizovala kvóta na úrovni 145 903,5 t.

Celkové znižovanie výrobných kvót v EÚ však nebolo postačujúce a preto EÚ sa rozhodla zaviesť ďalšie reštrukturalizačné opatrenia. V ďalších krokoch sa iniciatívy chopili pestovatelia cukrovej repy, ktorí ponúkli ďalšie zníženie produkcie. Na naše prekvapenie Ministerstvo pôdohospodárstva SR túto aktivitu potvrdilo. Slovensko prišlo a ďalších 33 584 t kvóty čím sa celkový objem kvóty SR ustálil na úrovni 112 319,5 t.

Pravidelné kontakty na úrovni poradenskej, konzultačnej alebo osvetovej má SCS s relevantnými orgánmi štátnej správy.

SCS vo svojej 20ročnej histórii aktívne spolupracoval s podobnými organizáciami, predovšetkým s Českomoravským cukrovárnickým spolkom, kde je spolupráca trvalá a produktívna. Je členom Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK), Únie potravinárov slovenska (ÚPS), Institut Interantional de Recherches Betteravieres (IIRB) a po vstupe do EÚ sa SCS stal členom Comité Europeen des Fabricants de Sucre (CEFS). Staráme sa realizáciu projektov spolufinancovaných EÚ v rámci programu rozvoja vidieka 2007–2013 a ďalšie projekty sú vo fáze prípravy.

Súhrn

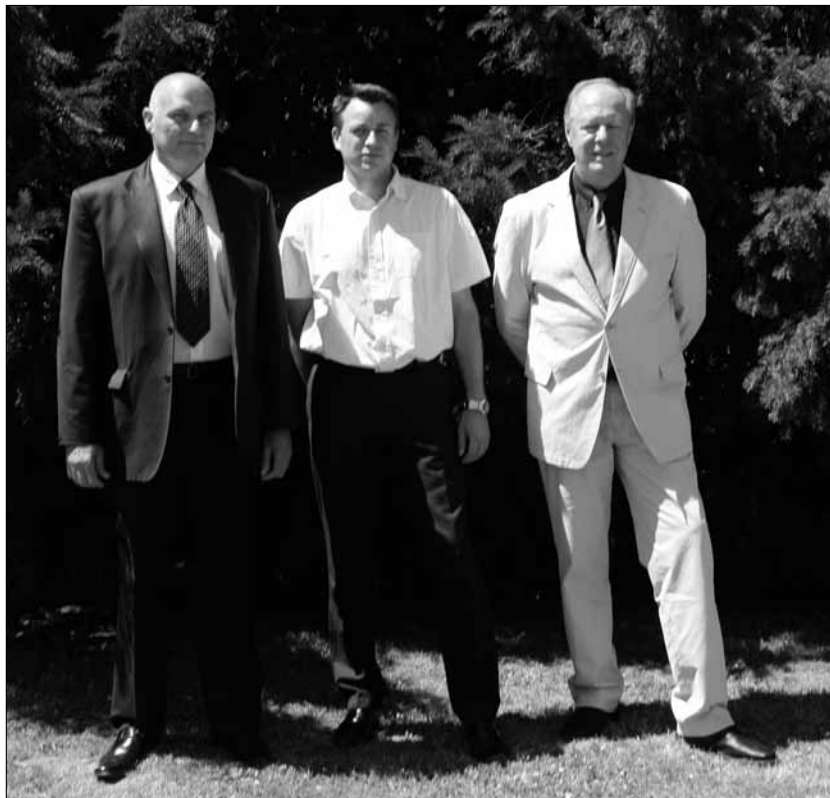
Tento článok popisuje novodobú históriu Slovenského cukrovárnického spolku, ktorá sa píše od roku 1990. Spolok vznikol ako reakcia na vývoj trhu s cukrom po roku 1989, ktorý bol ovplyvňovaný mnohými faktormi kedy došlo k výrazným zmenám v politickom systéme, systéme riadenia štátu, ako aj v podnikateľskom prostredí. Tieto zmeny si následne vyžadovali aj vznik inštitúcie schopnej podporovať a hájiť záujmy producentov cukru u nás. Postupne narastajúci tlak na administráciu úkonov a aktivít viedol k profesionalizácii cukrovárnického spolku od roku 1998. Počas tejto nie dlhej histórie prešlo Slovenské cukrovárnictvo zásadnými zmenami ako rozdelenie Československa, zavedenie určitých ochranných opatrení na trhu s cukrom, zmeny právneho systému, vstupe do EÚ až po reštrukturalizáciu cukrovárnického priemyslu EÚ. Uvedená reštrukturalizácia so sebou priniesla potrebu transformácie predpisov a nariadení do podmienok SR, na ktorých sa cukrovárnický spolok podieľal spolu so zväzom pestovateľov cukrovej repy SR a štátnymi orgánmi. Nezanedbateľnú časť činnosti zaberá spolupráca so zahraničnými partnermi a medzinárodnými inštitúciami

Kľúčové slová: Československo, Slovensko, Slovenský cukrovárnický spolok, koncentrácia výroby, EÚ, výrobné kvóty, reforma cukorného režimu.

Pramene

Archív Slovenského cukrovárnického spolku.

Obr. 1. Predstavitelia SCS (z ľava): predseda predstavenstva Ing. D. Janiček, výkonný riaditeľ Ing. R. Roba a podpredseda predstavenstva Ing. I. Kardoš

Roba R.: Slovak Association of Sugar Producers and its influence on slovak sugar production after year 1989

This article describes the modern history of the Slovak Association of Sugar Producers that dates since year 1990. The Association was established as a response to the development of the sugar market after year 1989, which was influenced by many factors, when it came to distinctive changes in the political system, system of the state management, same as in the entrepreneurial environment. Those changes subsequently required the establishment of the institution able to support and obtain a brief from the sugar producers at home. The gradually growing pressure on the administration of the operations and activities lead to professionalization of the sugar industry association since year 1998. During this short history, Slovak sugar industry went through fundamental changes, such as division of Czechoslovakia, implementation of certain protective measures on the sugar market, changes of the legal system, entering the EU, destructurization of the sugar industry of EU. The stated destructurization brought the need for the transformation of the regulations and provisions into the conditions of SR, on which the sugar industry association took part together with the association of the sugar beet cultivators SR and state organs. A plumbless part of the activity takes the participation with the foreign partners and international institutions.

Key words: Czechoslovakia, Slovakia, Association of sugar producers, production concentration, European Union, production quotas, sugar reform.

Kontaktná adresa – Contact address:

Ing. Radovan Roba, Slovenský cukrovárnický spolok, Záhradnícka 21, 811 07 Bratislava, Slovensko, e-mail: radovan.rob@scs-sugar.sk